

CIENKA LISTU: U predplati za devet godina K 82.—, za polugodište K 16.—, tromjesečno K 8.—, mjesečno K 4.—, maloprodajni K 10.— OGLASNI primaju se u upravi lista trg. Čustova broj 1, te se računaju po 30 helera za prostor visok 4 milimetara i dug 8 cm.

HRVATSKI LIST

izlazi u Pulj, svaki dan o 5 sati jutro.

HRVATSKI LIST izlazi u nakladu izdavača JOS. KRMPOTIĆ u Pulji, trg. Čustova broj 1. Uredništvo se nalazi u Njemačkoj ulici broj 24. — Odgovorni urednik: JOSIP HAIN u Pulji. Hrvatski se ne svlažu. Ne svlažu se anonimni dopisi. Nefrankanski pišma se ne primaju.

Nova bitka na Sommi.

Austro-ugarski ratni izvještaji.

Beč, 24. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Fronta protiv Rumunjske: U području Vulkanskog prelaza bili su odbijeni rumunjski napadaji. Kod Nagyszehena (Hermannstadt) i na sedmogradskoj istočnoj fronti nema ništa važna. Fronta nadvojvode Karla: Istočno i sjeverno Kirlibabe neprijatelj tvrdokorno nastavlja svoje navale. Istočno imenovano grada biva su njegove vrste nakon malenih početnih uspjeha zauzele i dalje provale odbijene. Jugozapadno ergule Luczina propao je ruski juriš pred frontom budimpeštanskih honveda. U području Ludowe bijahu neprijatelj istrgnuti u posljednjim bojovima postignuti uspjesi.

Fronta Leopolda bavarskoga: Među Bzowom i najgorim Seretom su jučer Rusi nakon vidnevnice topovske pripreme opeta naglani na navalu kačije sel. Već smo odbili mnoge juriše u masama, kada im je posjete podne sjeveroistočno Perepčini uspjelo, da prođu u naše linije. Noćna protunavala donijela je nakon ljuhtih bojeva do potpunog optetnog zauzeća svih položaja. Zračnih pušaka. Krvavi neprijateljski gubici odgovaraju njegovom običajnom načinu vojevanja.

Talijansko bojište.

U južnom odsjeku kraške visoravni došlo je do bojeva iz bliza, u kojima su naše čete zaplijenile 1 strojnu pušku. Na Fassanskoj fronti je naša vatra odbila uvalu neprijateljskih bataljuna protiv naših položaja na Gardinalu. Kako je bilo sada ustanovljeno imalo je od natporučnika Miklara, usprkos rane, vodeno podlagumljenje vrška Cimona uništioju učinak. Jedna je talijanska kumpanija bila sasna zasuta. Očedenja 59. pješač. pukovnije napala su u bok i u ledja ostale dijelove izmjenične posade. Broj je zračbenja porasao na 427, zaplijenili smo 2 strojne puške. Monte Cimone stoji od tada pod zračnom vatrom neprijateljskog topništva.

Jugoistočno bojište.

U Albaniji nema ništa nova. Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Mofler, podmaršal.

Njemački ratni izvještaji.

Berlin, 24. (D. u.) Iz velikog se glavno stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Rupprechtova fronta: Trajna bitka na Sommi je opeta u punom teku. Topovski boj medju Amere-om i Sommom porasao je do riječke zestine. Izjavljivi su se noćni neprijateljski napadaji kod Courcellet, Raccourta i Bouchavenesa.

Prijestolonasljednikova vojna skupina: U području Meze je porasla paljba duž rijeke i u nekim odsjecima desno od iste. Na cijeloj fronti živa djelatnost letice, sa mnogo po nas povoljnih bojeva u našim i za neprijateljskim linijama. Oborili smo 24 zrakoplova, od kojih 20 na Sommi. Osobito se je istaknuo nadporučnik Buddeske i poručnici Wingtens i Hehendorf. Mi smo izgubili 6 zrakoplova. 22. t. m., kasno na večer bijaše uslijed bacanja bomba na Manheim ubijena 1 osoba i nanešeno nekoliko štete. Za mnogih zračnih napadaja u zaleđu naše fronte bilo je medju ostalim u Lille usmrćenih 6 gradjana i oštećeno 12 kuća. Jedan je naš zrakoplov napao u noći na 22. t. m. engleske vojničke nasade kod Boulogne.

Istočno bojište.

Fronta bavarskog princa: Rusi su jakim silama pet puta navali medju Seretom i sjeverno Zborova. Kod Mnajnsvoja je neprijatelj prodro, bio je ali u protunavali opeta bačen te je ostavio u našim rukama preko 700 zrakoplova i 7 strojnih pušaka. Dalje južno u pred našim linijama propali svi napadaji uz teške gubitke.

Fronta nadvojvode Karla: U Karpatima smo navalom opeta zauzeli dijelove našeg položaja. Sto smo ih u prijašnjim bojovima izgubili medju Ludowom i Babu Ludowom kao što i na istočno obronku Cimbroslawae. Sjeveroistočno Kirlibabe se opeta vrše žilavi bojevi.

Bojište u Sedmogradskoj: Odbili smo mnoge rumunjske navale na Vulkanskom klanu i zapadno od istoga.

Balkansko bojište.

Nema dogadjaja od osobite važnosti. Prvi majstor glavnog sjela Ludendorff.

Bugarski ratni izvještaji.

Sofija, 23. (D. u.) Služb. izv. od 20. t. m. Glavni stan javlja:

Macedonska fronta.

Na visini Stranarečka planina uzeli smo južnijem gorski greben kraj Popli. Neprijatelj se je u neredu povukao, ostavivši za sobom veliki broj mrtvih i ranjenih. U okolici Florine vlada mir. Na visini Kajmačalan objestana žestoka topovska paljba.

Rumunjska fronta.

Sa Dunava nema, da se ničesa javi. U Dobruđi je jučerajno dan prošao malo mirnije. Našim topništvom i dolaskom našega konjanstva bio je osuđen neprijateljski pokušaj napredovanja prema-kraju Mustafa-Azi.

Brzojavni.

Zračni napadaji na London.

Berlin, 24. (D. u.) U noći na 24. t. m. nekoliko jata mornaričkih zrakoplova obasule isprjivo sa bombama London i vojnički važna mjesta na Humberu i u središnjim grofovijama Engleske, medju kojima Nottingham i Sheffield. Posvuda moglo se je opaziti uspjeh u jakim požarima, koji su bili vidljivi još dugo poslije odlaska. Zrakoplovi biše već prije preplova Engleske obale uzlet pod izvanredno jakim vatom upaljivih granata od stražarskih ladja i pri samoj navali od mnogobrojnih obrambenih baterija, te usluše sa mlogobrojnim salvama nekoliko obrambenih baterija. Dva zrakoplova ostale žrvice neprijateljskih baterija u Londonu. Svi ostali vrašile se neostećene.

Berlin, 24. (D. u.) U večer 22. septembra naša su jzleta obasula bombama vojničke barake u Doveru.

Zračni napadaji na Angernsee.

Berlin, 24. (D. u.) 23. septembra rano navališe tri ruska velika bojna jzleta bez uspjeha zračnu pomorsku postaju Angernsee. Naše je bojno jzletno srušilo, ganjajući neprijatelja, takav dv-plošac istočno Dinemünde. Sveukupna naša jzleta povratit će se neostećena.

Neprijateljski ratni izvještaji.

Francuska.

Paris, 23. Služb. izv. od 22. rujna na večer: Sjeverno Somme su Francuzi poduzeli tekom dana manje poduzete. Na rubu Comblesa je jedna njihova kumpanija osvojila u slojnom poduzecu jednu osamljenu kuću, koju su Nijemci priredili u obrambene svrhe, te je zarobila oko 100 vojnika, medju kojima 3 časnika. Istočno od ove zauzeli su nekoliko jaraka i zarobili 40 momaka. Južno Somme bijaše zatvorenom vatom sprječen pokušaj Nijemaca, da prođu iz njihovih položaja. Prema najnovijim vijestima iz naša broj zarobljenika, što su ih francuske i engleske čete učinile od 1. spjnja do 18. rujna, više od 55.800 momaka, od kojih su francuske čete zarobile 34.050 momaka. Na ostaloj fronti običajna topovska vatra.

Zračni bojevi: Tijekom 21. t. m. je francuski letioč bacio 8 bomba od 120 kg na njemački hangar u Habshemu te ga je više puta pogodio. Jedno je njemačko jzletalo bilo nakon boja oboreno medju Comblesom i Mervalom od francuskog pilota.

Engleska.

Služb. izv. od 20. rujna na večer: Vrijeme je opeta vrlo kisovito. Općeniti je položaj nepromijenjen. Neprijateljsko topništvo južno Ancre-ova vrlo djelatno. Inače nema ništa važna. U posljednja 24 dana zarobili 60 vojnika.

Zaplijenili smo pismo od 24. kolovoza i potpisano od prijašnjeg poglavice njemačkog generalnog stožera generala pl. Falkenhayna, koje veli: "Uporaba topova u posljednjim mjesecima znatno nadvisuje produkciju; isto vrijedi i za municiju, čije su se glavne zalihe znatno smanjile. Dužnost je svakoga vojnika bez razlike na stupanj i ne samo topništva, da se stara oko poboljšanja ozbiljnog stanja stvari. Svi se činovi dužnosti ozbiljno pobrinuti, da sudjeluju kod uzdržanja materijala, jer je inače svaka pričuva i svako stvaranje novih formacija nemoguće."

Služb. izv. od 21. rujna, poslije podne. Velike kiše traju dale. Južno Ancre smo odbili žestoke neprijateljske protunavale. Neprijatelj je pretrpio teških gubitaka. U toj smo okolici napredovali te smo na mnogim mjestima prodrli u neprijateljske spojne jarke.

Služb. izv. od 21. rujna na večer. Opći je položaj nepromijenjen. Neprijatelj nije kod svojih navala sa bombama imao u blizini Flera nikakvih uspjeha.

Rumunjska.

Služb. izv. od 21. rujna. Na sjevernoj i sjeverozapadnoj fronti bojevi u gorama Kelemen i Gergeny, gdje smo zarobili 1 časnika i 136 momaka te zaplijenili 1 strojnu pušku. Jedno je odjeljenje unišlo u Szekely-Udvahely. U dolini Jiu (Zsil) ostalo smo neprijateljsko navalu.

Na južnoj fronti topovski boj medju baterijama u Zimceji i Sistovi. U Dobruđi je bitka, koja je započela 16. t. m. i kod koje je žestina rasla do 19. t. m., svršila 20. t. m. porazom neprijatelja. Neprijateljske čete, što su se sastojale iz Nijemaca, Bugara i Turaka, povukle su se prema jugu. Na uzakoj je neprijatelj upepetio sela.

Služb. izv. od 22. rujna. Na sjevernoj i sjeverozapadnoj fronti vrše se manji bojevi. Zaplijenili smo 2 strojne puške i zarobili 140 momaka.

Na Dobruđskoj fronti je neprijatelj zauzeo svoj uzjak te se utvrdjuje. Nekojka odjeljena na neprijateljskom desnom krilu bila su od naših četa potjerana u bijeg.

Neprijateljski su letjaci bacali bombe na Cernavodu te ubili tom prilikom 7 ljudi, od kojih 2 vojnika, više životinja te su razrušili 3 kuće.

Političke vijesti.

Ratne naredbe u Ugarskoj. Službeni list sabučuje vladinu naredbu, prema kojoj su na dva dana u sednici, u utorak i četvrtak, ne smije klati nikakovo blago. Nadalje se određuje, da se sriedom i petkom ne smije prodavati nikakovo meso, niti u sirovom, niti u kuhanoj ili inače priprejenoj stanju. I na ostale dane u sednici smije se u javnim lokalima dati svakoj osobi samo jedno mesnato jelo, pri čem se ribe smatraju sa mesnatim jelom. Na Hrvatsku i na Slavoniju se ne proteže ova naredba. Službeni list objelodanuje dalje vladinu naredbu, prema kojoj količina žita, što ga producent smije za sebe prizdržati, iznosi 18 kg mjesečno za svaku odraslu osobu njegova kućanstva, a 14 kg mjesečno za svako djele izpod 15 godina.

Prilike u Rumunjskoj. Po vijestima, što preko Rusije stižu iz Rumunjske, prilike u Bukaresti svakim se danom pogoršavaju. Dovož ziveza sasna je pretao uslied dokinuća željezničkog prometa, samo se mleko dovaža kolima. U čitavoj se Rumunjskoj odbravaju molebštva, da se preokrene ratna sreća. U Petrogradske "Birizveji Vjedomosti" javljaju, da je politička situacija u Rumunjskoj nesnosna. Dapače već su ruski listovi kao "Dimneca" pišu, da je Rumunjska prije bila slobodna država s parlamentarnom vladom, dok sada vladaju kandidija i sablja.

Engleska bojazan za Rumunjsku. Iz Londona se javlja: "Daily Mail" izriče u uvodnici vijest, jazan, da bi moglo uspjeli središnjim vlastima, da svladaju Rumunjsku, zemlju, koja je bogata žitom, mesom i petrolejem. Turci će svakako upeti sve sile za obranu Carigrada. Jedina vijest, koja bi mogla iznaditi poduprieti Rumunjsku, jeste Rusija. Neka se zaveznici slobodno raduju uspjesima na Sommi, ali pri tome ne smiju zaoboraviti, da bace svoj pogled na Dunav.

Lažni ruski izvještaji. Ratni izvjestitelj "Neue Freie Presse", dr. Osborn, izvješćuje s iztočne fronte medju ostalim, da se razširuju fantastičke tvrdnje o broju austro-ugarskih zarobljenika kod posljednje ruske ofenzive, pa je zbog toga uputo, da se učini kraj svim ovim bajkama. Rusko-srpski i rusko-talijanski vojnički izvještaji 300.000, poslije o pol milijuna i napokon dapače o 600.000 momaka, koje su tobože zarobile armije generala Brusilova. To je puka bezsmislica. Prema točnim se je računima ustanovilo da od početka ruske ofenzive, dakle od 3. lipnja sve do časa, kad je smalaksala, broj austro-ugarskih zarobljenika samo donekle nadilazi 100.000 momaka. To će jamačno učiniti kraj bezsmislenu preteravanju.

Ofenziva u Dobruđi. "Matin" piše: Naskoro će započeti ruska ofenziva u Dobruđi. Rusi su već dobili pojačanja. U Parizu se boje gubitka Cernevoide, koja je najvažniji navalni čli Mackensenov.

Rusija i antanta. Kako petrogradsko "Utro Rosil" javlja, Rusi su se za medjunarodno približenje u društvu nečekivano brzo razvilo. Kod centra u Petrogradu obrazovano je pet odjela, i to ruske-engliske, rusko-poljske, francusko-ruski, rusko-srpski i rusko-talijanski. Kako se iz Pariza javlja, Izvoljskij je imenovao načelnim predsjednikom istoga društva Franco-Russe.

Bugari o dogadjajima u Dobruđi.

Saradnik lista "Berliner Zeitung am Mittag" imao je razgovor sa jednim uglednim bugarskim državljanom; razgovor je tekao ovako:

— Izjavio je opšte čuđenje što je Silistra pala odmah neposredno poslije Tutrakana. Kako je bilo moguće, da se u tako kratkom roku zastopose osvoje dvije tvrđave?

— "Bizo zauzeće Silistre objašnjava se na taj način, što su protiv Silistre išle čete sasvim odvojeno od onih, koje su napadale na Tutrakana. Svakako da je pad Tutrakana kod rumunjskih četa u Silistri izazvao toliki strah, da su se one bez reda dale u bijeg i nepokupavajući da iskoriste odlični vojnički položaj Silistre za obranu Izgleda mi, da je rumunjskom vojniku već od krivi strah od bugarske vojske, naročito od kada su se njoj priključile njemačke i turske čete."

— "Jesu li već stigli prvi sprovođi zarobljenika u Sofiju?"

— "Onomad su sprovođeni kroz sofijske ulice 1200 rumunjskih zarobljenika. Bugarska publika prema njima nije pokazivala zlorodosti ni mržnje već samo mirni prezir, kao da hoće sažaljivo da im ga na znanje, da za bugarskog

vojnika ni najmanje nije čast boriti se sa vojskom, koja je rukovodjena takvim duhom korupcije. Samo je jedna primjedba pala prilikom sprovođa tužnih Rumunja kroz Sofiju. Neko je rekao: "Pripretili ste nam, da čete opet za osam dana doći u Sofiju. Sada ste u Sofiji, sad vam se ispunila želja."

— "Je li njemačko-tursko-bugarsko nastupanje konačno izličeilo Rusko od zblude, kad će se bugarski časnici, izobraženi u Rusiji, kolebati da li da se bore protiv svojih ranijih drugova?"

— "Ova je legenda definitivno razbijena ovim ratom, u kojemu se ruske čete bore rame uz rame za Rumunjima. Rusi počinju da uvjđaju, da su učinili dvostruku grešku. Oni pouzdano računaju na to, da će bugarski časnici, koji su ranije bili njihovi prijatelji, odmah spustiti oružje čim bi našli na ruske čete. Sada "Novoje Vremja" mora da prizna, da se Bugari ispoje tako habro bore protiv samih Rusi, a protivu Rumunja. Sa dubokim bolom ovaj veliki ruski list utvrdjuje, da dosada nije zarobljen ni jedan jedini Bugarin, pošto Bugari očividno vole, da poginu nego da dopadnu ruskoga ropstva. Drugi je ruski pogrešni račun bila nada, da će rusofilske stranke u Bugarskoj u prilikom časa izazvati u zemlji preokret u korist Rusije. To samo pokazuje pogrešnu psihologiju, koja je već u više maha obmanula četvrti sporazum. Danas već ni jedan Bugarin ne smije govornu o ruskim simpatijama, a da ne učini veleizdaju. Na protiv čli bugarski narod jednodušno stoji na gledištu saveza s središnjim vlastima. Posljednja iskra simpatija za Rusiju isčežla je u času, kada se Rusija vezala sa bugarskim dušmaninom — Rumunjskom, čije čete ne samo da su utjele Bugarskoj Dobruđi, već koje su za vrijeme kratke rumunjske invazije silovale hiljadna bugarskih žena. Naročito bugarski seljak nikada neće za boroviti sramotu, koju je prilikom svoga prolaza Rumunji bacio u rusku kuću i ognjište i njegovu svetinju. Jer porodični život kod Bugara isto je toliko čedan, koliko je pokvaren kod Rumunja."

— "Da li se saznalo još za neke značajnije pojednosti o povlačenju rusko-rumunjskih četa poslije pada Tutrakana?"

— "Naročito je zadovoljstvo izazvalo u Sofiji jedan tragikomičan dogadjaj. Kada su njemačko-bugarske čete gonile rumunjske čete ka Dunavu, gdje su u masama našle grob u valovima, jedna od prvih žrtava bio je čovjek po imenu Besarabescu. To je bilo zapovjednik jednog rumunjskog zbora, koji se pri bijegu našao u Dunavu. Kolika je istorijska ironija, što se jedna od prvih žrtava u ovome ratu baše zove Besarabescu (Besarabijanci)."

— "Ovdje je mnogo bilo govora o nekom krunskom savjetu u Bugarskoj, na kome je rijeđšavano o objavi rata i o vidu iste. Ovdje nijesu dobro razumjeli zašto je do bugarske objave rata došlo srazmjerno docijne nego li do turske. Koji su razlozi izazvali ovo odugovlačenje?"

— "Ovdje valja stati na put jednog bajki. Nije bilo ni jedne sjednice krunskoga savjeta, a kamo li nekoliko njih, kao što se bio promio glas. U stvari je Bugarska od prvoga momenta bila čvrsto rijeđšena, daš kazni omrznutog rumunjskog dušmanina i od njega povraiti oteto zemljište. Valja znati, da je bugarska vlada bila tačno obaviještena o rumunjskim namjerama. Oko petnaest dana prije rumunjske objave rata izlašla je pred ministra predsjednika Radoslavova jedna deputacija Dobruđžanaca, koja ga je izvještavala da se u Rumunjskoj vrše velike pripreme za rat, a da ga dobrodužanski Bugari preklinju, da pristupi oslobodjenju njihove domovine od Rumunja. Oni su ga uvjerali, da bezuslovno može računati na vjernost svojih Bugara u Dobruđi. O svome odgovoru ovoj deputaciji Radoslavov je rekao, da su mu poznali dogadjaji u Rumunjskoj i da se članovi ove deputacije u Bugari u svrhu podržavanja krunskoga odmazde, i da će u najkraćem roku doći do oslobodjenja od rumunjskog jarma. Ministar predsjednik Radoslavov već je otvoreno izjavio, da je razlog za formalno odlaganje objave rata bio jedino strateške prirode. Činjenice su dokazale tačnost ovog tvrdjenja, a juris na Tutrakana i zauzeće Silistre su dokazali kako je pametno Bugarska postupila. Da su bili u pitanju samo politički razlozi, Bugarska bi objavila rat još prije Turske. Jer narod, vlada i kralj bili su čvrsto rijeđšeni, da se osveti za sramotu 1913. god. Sada je za Rumunjsku kruno sudjen čas, dobrodužanski Bugari su uvjeren podržavajuć, da se svaki Bugarin pod Rumunjskom potajno je naš saveznik. Rumunjski izdajnici privražee će za sramni stub, gdje im je i mjesto zbog njihove nečuvne dvočlenosti i podlosti, koje nema primjera u istoriji."

Domae vijesti.

Koliko se je sabralo u Pulj za Crveni križ? Jedan naših suradnika posjetio je nedavno ovdješnju podružnicu Crvenog križa, da se uputi u financiálne rezultate dosadašnjeg sabiranja priloza. Premda su naša novine redovno obavještavale sve prinose, činilo nam se ipak umjebno, da se javnost obavijesti i o ukupnom rezultatu

sabiranja od početka rata. Pomoću bilježnih knjiga, vodjenih savjesno i pregledno, saopćilo se je našim suradnicima najvećom susrećljivošću za nekoliko časaka sve razložene podatke i ukupnu svotu prihoda od početka rata 1914. do 22. rujna t. g., a koje doseže 647.873 kruna i 45 flitara. Ugodno se je izdvojilo našeg sur. Jnika saopćenje, da nema režijskih doplati, pošto se svi nuzgredni troškovi, uključivo poslovnici, pokrivaju redovitim članarinom. Gospodje i gospoda, koji vrše koju službu kod podružnice Crvenog križa "li Vojne opskrbe, smatraju istu počasnom, tako da se svaki prijem dovode u potpunom iznosu svojoj svrsi. Idealna ovo djelatnost u priček dobrotvornih naših poduzetaka zaslužuje najveće priznanje. Čestitamo dakle za uspjehaj i poštivoval rad gospodje i gospodi, koji su plemenito neobličnošću uzeli u ruke vodstvo dobrotvornog tog društva. Zahvalnim srcem želimo im daljnji uspjeha, ključić: Platio Vam Bog!

Cjenik za brzojavni promet valjan od 1. listopada 1916. Pristojbina za riječ: 1. Za obične brzojavke: a) u austrijskom prometu; b) u prometu s Bosnom i Hercegovinom; uključivo predjelima zaposjednutim od c. i. k. četa; c) u prometu s Niškom; kao i d) u prometu sa Ugarskom K 0.048; najniža pristojbina K 1.— II. Za iskupne (novinske) brzojavke: a) u prometu s Bosnom i Hercegovinom; b) u prometu sa Ugarskom K 0.044; najniža pristojbina K 1.—, III. za paušalirane novinske brzojavke: a) u austrijskom prometu; b) u prometu s Bosnom i Hercegovinom; kao i c) u prometu sa Ugarskom to za prvo 500 riječi K 15.—, a za svaku petu sljedeću stotinu riječi K 3.—.

† **Luka Radonić**, božman c. k. mornarice umro je nakon dužje bolesti. Sprovod bit će danas u 3 sata poslije podne.

Postupak protiv ososa, koje za vrijeme rata izazivaju iznosu. Kako bečke novine javljaju, izšla je 21. rujna mj. raspisa, kojom se određuje, da osobe, koje su ostavile našu monarhiju, da izbjegnu vojnoj dužnosti, imaju radi napuštanja državnog područja za vrijeme rata izgubiti javna namještanja i zvanja te sva javna prava. Ova naredba tiče se samo austrijske pole monarhije, no sigurno će izći sukladna odredba i za Ugarsku i Hrvatsku. Prema narudi imaju se svi javni zvanici, namještanici željeznica, parobrodarskih društava, novčanih zavoda itd. vratiti najkasnije u monarhiju do komada listopada 1916. te se prijaviti u svom ovomeznom boravištu i ispričati svoju odsutnost.

Obznana. Naručbe američkih loza iz državnih rasadnika u Primorju za sadno vrijeme 1916.—17. U proljeću 1917. biti će na prodaju američka loza iz državnih rasadnika u Primorju uz sljedeće vrste: 1. namrštili loza različiti europskih vrsta: na velikolisti Riparje i Reuprestis montkolti; 2. žilavica vrsti velikolisti Riparje, Reuprestis montkole i raznih križanka; 3. rozaga vrsti velikolisti Riparje, Reuprestis montkole i raznih križanka. Lozam su sljedeće cijene za svakih 100 komada: a) američkim namrštilim lozam 140 K.; b) američkim žilavicama za siromašnije vinogradare 10 K.; za imućnije posjednike 30 K.; c) američkim rozagama za siromašnije vinogradare 5 K.; za imućnije posjednike 16 K. Oskudnost vinogradara, koji budu naručili lozu po sniženim cijenama, imade općinsko glavarstvo da savjesno i istinito potvrdi. Navrnutne loze će se dati pojedincima samo u kojima količinama poglavito za širenje boljih vrsta loza. Ako naručbe pojedina predju 500 komada žilavica ili 2000 komada rozaga, namještanstvo si pridržava pravo, da zatraženu količinu snizi prema zalih i prijavama. Naručbe loza neka se prikažu putem kompetentnih općinskih ureda, koji drže na raspolaganje osobite iskance za ovu svrhu, najkasnije do dana 30. novembra o. g. Naručbe, koje prispiju nakon ovoga roka, neće se uzeti u obzir. Ko naruču loza, neka se vslastinom rukom potpiše na iskazu

naručbe u stupcu za opaske. Općinska glavarstva imadu da ispunjene iskaze naručaba odmah pošalju kompetentnom c. kr. kotarskom poglavarstvu (c. kr. nameštinstvom) savjestiku u Zagrebu, povjerenu tvrdjave u Pulj namještanstvu (u Rovinju), koje će ih predložiti namještanstvu. Loze će se dati samo primorskim vinogradarima. Trgovci trejti isključeni su od dobave rečenih loza. Cijene se razumiju od rasadnika u Kanfanaru te se primjerica svota imade platiti kod preuzimanja loza; ako se loza pošalje željeznicom, poštom ili parobrodom, ova svota će se puzeti ujedno sa išroškovima za embalažu i prevoz, koji će se računati po vlastitoj cijeni. Kod naručbe neka se točno naznači: 1. bistro napisano ime, prebivalište, kućni broj i stalni naračiva; 2. porezna općina, u kojoj leži vinograd, koji imade da se pomovi; 3. željena vrsta i množina loza; 4. željeznica odnosno parobrodica i poštanska postaja, kamo da se loze pošalju. Loze treba pregledati odmah što stignu; eventualne prilužbe neka se bez zatezanja uprave na ovdašnjeg c. kr. vinogradarskog nadzornika. Kasnije stigle prilužbe, neće se uzeti u obzir. Pri koncu se opaža, da se američke loze iz državnih zalih prikupljeno ne dijele badava. Iznimka će se učiniti samo za one male vinogradare, koji se obvezu, da će posaditi američki vinograd za uzgoj materijala za ponajvanje vinograda. Molbenice za besplatni otpust američkih žilavica za baš spomenutu svrhu neka se prikažu ravno c. kr. namještanstvu do gore označenog roka.

Trst, 6. septembra 1916.

Od c. kr. namještanstva.

Iz Hrvatske.

† **Dr. Josip Floršćuz**, Prekjučer prije podne umro je ovdje poslije dužega bolovanja sveučilišni profesor filozofskoga fakulteta, dr. Josip Floršćuz, u 53 godini života. Boravci u Beču na nauka bio je učitelj u hrvatskom jeziku nadvojvodi kama Salvatoru (kasnije Ivan Orth). Na sveučilištu se bavio filozofijom i indoevropske komparativne filologije, sanskrita, litavskoga, gotškoga i albanskoga jezika. Iz njegova pera potječu ovi književni radovi: "Priječ za razumijevanje hrvatskoga i njemačkoga akcenta", "Iz historije komparativne gramatike germanskoga jezika", "Zur Entstehung des schwachen Praeteritums im Germanischen", "August Senoa", "Stridon i Zrin", "Gramatika hrvatskoga jezika", "Učitanje Turkotatara i Germana na Slavene" i "Litavci". Osim toga su ugledale svjetlo u različitim časopisima mnogobrojne njegove recenzije i popularni članci o književnosti i glazbi. Bavo se muzikom, pa od njega potječe također više manjih vokalnih kompozicija.

Izložba ratnih slika u Zagrebu. U Zagrebu će se 4. listopada svečano otvoriti izložba ratnih slika, koja stoji pod najvišim pokroviteljstvom Njemačke, a čiji Visoki nadvojvode Leopolda Salvatora. Nadvojvode Leopold Salvator je obećao, da će uspjeli izložbu lično otvoriti. Za vrijeme njegovog prisustva u Zagrebu biće predijene velike svečanosti; poznato nam je u jednom doručku kod bana, a u večer će u zemaljskom pozorištu biti svečana prestava. Poznati hrvatski umjetnici povjesničar profesor Krsnjavić već je u Beču primio tri stotine slika i skulptura, koje je dragovaljivo stavio na raspolaganje ratni uređ za štampa. Od hrvatskih umjetnika učestvovali čuveni vajar profesor Robert Frangeš i popularni slikar profesor Oton Iveković, koji su se odobrenjem ratnog stana na frontu. Tako isto stavili su u izgled svoje dolazak general-major Hoen, zapovjednik ratnog stana za štampa i topnički nadinžinjer Jura, upravnik ratnog njezika. Ovdajšnji odbor "Zita doma" i uređ za opskrbu ratnika priređuju ovu izložbu u svečanoj dvorani hrvatske narodne knjižnice. Nije nam potrebno ni pomenuti, da je već sada u krugovima stanovništva hrvatske države ovdavalo veliko interesovanje za ovu izložbu.

Vojničke vijesti.

Dnevna zapovjed lučkog admirala broj 268 od 24. rujna 1916.
Posadno nadzorstvo: Nadporučnik Riedl.
Lječničko nadzorstvo na N. V. b. "Bellona": Pučko-lječnički liječnik Dr. Tomičić.
Lječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: Linijski liječnik u pričuvi Dr. Groyer.

Gospodarstvo.

Banke i novine. Njemački je "Nationalverband" upravio na svojem sastanku od prošlog tjedna poziv na vladu, neka zaprijeti, da bi banke spravljale pod svoju vlast, ili ovisnost, razne novine. Taj se poziv tiče, razumije se, samo njemačkih novina, i to onih, koje su u velikom obziru glasnošću "Nationalverbanda". Većina je bečkih novina već sada u većoj ili manjoj ovisnosti od banaka. Rezolucija je "Nationalverbanda" značajna, jer se iz njega razabire, da bečke novine šire nazore, "Nationalverbanda" u politici, dok zastupaju u gospodarstvu interese velikih banaka, a ti su interesi baš protivni gospodarskim interesima "Nationalverbanda".

10. zapovjed onima, koji nabiraju koprive: 1. ne berite premladih kopriova, nego samo onih, koje su cvale od koska julija dalje; 2. kad ih berete, nemojte im bunova uništavati guljenjem, nego režite ih, žanjite ili kostite, nametnuvši na ruke stare rukavice ili drugo šta; 3. po žetvi pustite da lišće vane jedan dan, a potom ga osmrčite, to je lako, lišće ne peče više; 4. sušite lišće po sebi, stajbljike po sebi; 5. ako sunce grije, sušite stajbljike na polju, razgrite ih na rahljo, obrastaje ih često, ili postavite ih u prašnici. Puno ih se ne smije slagati, ni ući, nego se zmote; 6. sušite lišće u otvorenom, sušite u sušnom mjestu, da ga ne uhvati ni prah, ni rosa; 7. za žetve sjemenje osmrčite ga i posušite posebi, pa osušeno spravite u vrećice; 8. stisnite suho lišće u bale, kao što se sa sijenom čini, ili shranite ga u vreće; 9. povežite suhe stajbljike u svežnje na način konoplja; 10. sjeme, lišće i stajbljike pregledajte si često, da ne bi došlo plijesni.

Nabiranje želuđ, ako želite, da prehranite i otovite domaću živad.

Krumpir po 10 — 15 para. Ljubljanska je općina kupila 4 vagona krumpira po cijeni od 10 do 15 para po kg.

Razne Vijesti.

Latinske sestre nekad i sad. Prije rumunjske objave rata pisao je "Popolo d'Italia": "Treba već jednom prestati nazivanjem Rumunjske našom ruskim sestrom. Rumunji ni nisu Romani; na 7. za žetve sjemenje osmrčite ga i posušite posebi, pa osušeno spravite u vrećice; 8. stisnite suho lišće u bale, kao što se sa sijenom čini, ili shranite ga u vreće; 9. povežite suhe stajbljike u svežnje na način konoplja; 10. sjeme, lišće i stajbljike pregledajte si često, da ne bi došlo plijesni.

Kao god što su Rumunji 1877. godine udruženi sa našim hrvatskim saveznicima, pokazali, šta su oni u stanju učiniti u borbi protiv turskog barbarstva, tako će se isto oni i sada na strani istih saveznika svojom brikom sabljom boriti protiv austro-ugarske i njemačke nekulture i barbarstva. Bacić će svoji mač na terazijske ratnih šansa i učinit će, da svo komežeroteznu na našu stranu. Ta zar se drugo i mogo očekivati od naroda, koji ima čast da pripada latinskoj rasi, koja je nekada gospodarila cijelim svijetom!

Provalnik — izumitelj. Unačto svim svadeno sastavljenim bravama nije 'pak nikakovo čudo, ako ih provalnik otvori. Ali je još veće čudo, da provalnik izumi bravu, koju ni on sam ne može bez ključa otvoriti. To je izavno poznati francuski provalnik Charles Paulet, koji se nalazi u tamićni radu počinjenih 175 provala. U pismu, što ga je upravo svom bratulevi, veli Paulet, da je mir u zatvoru upotrebio za konstruiranje brave, sigurne protiv svake provale, te je mislu priložio nacrt i tehnički opis ovog izuma, prozvanog "Paueva brava". I već se javiše poduzetni duhovi, koji će s Pauletom nakon izvršene kase stupiti u pregovore radi pravljenja novih bravu.

Prva voditeljska zapiskana na sudu. 15. o. mj. bila je u Beču sudbena rasprava, kod koje je zapisnik pisala dama. Njoj im 18 godina, svršila je lice i trgovačku školu, te služi kod suda kao volonterka.

Štednja s cigaretama. Kako iz Budimpešte javljaju, uskoro će ugarski ministar financija ukiniti gostioničarima i kavanarima podjeljene dozvole za prodaju cigara i cigareta u njihovim lokalima.

Originalno utjerivanje dugova. Perzijanci znadu originalno, ali uspješno sredstvo za utjeranje dugova. Kad javornik izcripi sva običajna sredstva opomena i prijetnja, a dužnik nikako ne će da plati, tad se posluži "sjedjenjem na pragu". Posebni su to ljudi, koji uz ugovorenu nagradu preuzmu dužnost, da se iako dugo ne maknu od dužnikove kuće, dok im ne plati, koliko je javorniku dužan. Oni sjednu na prag dužnikove kuće i čekaju. Dužnik se izlazi iz kuće i vraćajući se u nju, spotiče o šutljivog, ali neumoljivog javornikovog punomoćnika, koji mirno sjedi na pragu, ali baš tim mirnom i šutljivom pokudjuje pažnju. Susjedni prolaznici zastavljaju se pred njim i pitaju ga: koliki je dug, kome, zašto? Tako je dužnik izgnan javnoj porugi, a da do toga ne dođe, svaki, i najokrotriji plati dug, čim opazi, da je javornikov izaslanik "sjeo na kućni prag".

U trčim nebemak. Kad se je pred 76 godina neki kineski veliki admiral, koji se je iskazao u pomorskoj bici sa Englezima, vratio u kinesku prijestolnicu, poslao mu je kineski car izvanredno odlikovanje. To se je odlikovanje sastojalo u pismu, u kojemu mu je car odredio po smrti mjesto u trčim nebemak. Naravno, da je radi tog odlikovanja naišao pobjedonosni admiral vrlo malo zavidnika.

Uhićen socijalista Kronberg u Varšavi. Javljaju iz Krakova: Kako doznaje "Kuryi Lubelski", uhićen je član gradskog zastupstva u Varšavi socijalista Kronberg. Ovu mu se uhićenju pripisuje u gradjanskim krugovima osobito značenje.

Žilvjenska šalovna iz života. Pod naslovom: "Korisi pa i ruski slobodnjača" donosi "Tagesblatt" ovi brzojavku iz Solije: Ruskog je vojska dovela sobom u Dobružu čitavu drugu činovničku vojsku, koja je imala upravljati bugarskim gradovima, što su se imali osloboditi. Dogodilo se, da su osloboditelji dosta dospjeli u određene im gradove, ali ni kao osloboditelji, ni kao slobodni, nego kao zarobljenici, te metu korisno onih gradova, kojima su imali upravljati kao guverneri ili činovnici.

AUGUST SENOA.

Vladimir.
(Nastavak.)
"Za vjeridna i čestita, za imućna čovjeka, koji te obožava za gospodina Topolokovića."
"Ne! Ne! Ne!" kriku djevojka, braneći se rukama, "za svakoga na svijetu, ali za njega neću."
"Zašto? Što ti je skrvilo?"
"Ništa," jecala djevojka klomljivo na sjedalo i pokrivi rukama lice, "ništa", ali kad se nasmjehne, kanda vidim vraga pred sobom; kad me njegovo oko pogodi, kanda me je hladna vjima dodiruća. Uđaje me za kogodog, nzmite mi tijelo i dušu, ali za našu otklonivša nemojte."
"Ali drugoga nema, a što si ti spomenulo, nije nego antipatija, koja je č vrzomomom mišni. Samo slušaj, kako je dobar. Zapanjuje ti sav svoj veliki imetak, kad umre; isplati će oti sve dugove, i će živjeti kao grofica."
"Dosta, dosta, majko! Ne treba mi gospodstva, volim živjeti u sibu hlebu, nego plivati u obilju, što si ga moram kupiti grleći odurna mi čovjeka. Vladimire! Moj Vladimire! To mi ima biti tvoja zamjena! Ne bi li se digao iz groba, da me prokune, kad bi takovim savezom osramotilo tvoju uspomenu? Ne ču, majko, ma šta bilo, ne ču."
"Nikako ni ču!" istisnu jadljivo gospodja dignuvši se brzo.
"Ne!"
"Dobro. Učini, što ti znaš. Ali ti velim, ne nedaj se od mene smilovanja ni stzi, ne dodji mi na moje grudi, kad bude zgrbljen, skućen, star, gladan hodao tvuj nesretati otac na prosjackson štapi po ovom gradu, gdje su me nekad gospoda klanjala, kad bud' zaludu kucao na zatvo-

rena vrata, koja su se nekad pred njegovom kolijom razletjela, kad budu njegove suze padale na tvrdi kama, ne dolazi mi onda pred moje lice, kad budu ljudi saptali: "Jadni starac nema ni kruha. Kei, koji je dao život, mogla ga je spasti, a nije ga htjela spasti radi lude ljubavi za mrtva čovjeka, koji u grobu gnije," kad budu ljudi prstom na te pokazivali kičući: "To je ta prokleta, bezdušna kei!"
"Majko! Za ime Boga!" vapjase Lucija kleknuvši pred gospodju.
"Moram li reći sve... sve. Tvoj otac ne spava, ne jede, ne pije, već obilazi ko tu po svojoj sobi. Poludit će, a tomu ćeš ti kriva biti i samo ti Rađi, što ti drago, ali ne nadaj se božjoj milosti!" Polagano stupaše gospodja prema vratima, dočim je Lucija plačući krlječi i mladu svoju glavu na koljena spuštala.
Klara se zavaust kod vrata držeći kvaku, kanda nešto očekuje. U njezinu sreću ne bijaše smilovanja majke, koja u toli važnom času bijaše u njezinu oku sijevala je ona hladna, černa, bajeća iskra sebičnosti, koja ne misli nego na svoje žetle. Djevojka se stresu u jedan mah kao od gronice, podignu glavu i dignu se na noge.
"Stanite, majko!" reče pod silu mirno, držeći u cijelom tijelu. "Evo me, uzimate me! Činite od mene, što hoćete, neka je po vašoj volji!"
"Lucjo! Keiri!" našri Klara ruke i baci se na keirne grudi! "Oh, nino, draga dijete moje! Spasiteljske našu! Znala sam ja, da je u tebe meko, čulljivo srce, da ćeš se žrtvovati za svoga..."
Još je dalje gladila i mitovala kećer, ali kad je ostavi, da javi svomu intimnomu prijatelju Topolokoviću radosnu vijest, dađ djevojka natraške na stolicu i zavapi iz dna duše:

"Vladimire! Moj Vladimire! Zašto si me ostavio?"
Naskoro idjaše po gradu taji šapat, da se neokriviti lav gospodin "Topolokovič" ženi. Lucija Dobrančevića da ga je sretno ukrotila, ali šapat bude sve glasniji i prometu se napokon javnim govorom. Što i sto pitanja sasulo se na gospodju Klaru, na "sretnu majku", kako joj ljudi govoraču. Klara ponajprije slegnu ramenom, poslije se nasmejši, poslije žmirnu, poslije potvrdi samo glavom, a najzad pokazivše krasne dravice, što ih Topolokovič ravno iz Beča donese. Lucija gledaše hladno, mirno preda se, susretajući Topolokoviča ponositom udvornosti, dočim je on od dana do dan bivao sjađi i dosadnjiji. Dobranč bivaše spašen: buduću mu zet isplati dugove, to jest, dade hipotekarne dugove prenijeti na svoje ime. Dosta ga dražili i hockali njegovi prijatelji, pred kojima se prijke zaluce, da te ženske nema, koja bi ga stalno privržati mogla, mu "nepohjedivi lav" nasmjehnu se genjalno i reče: "Radite vi, kako znate; ja znam, što radim. Lucija je jedan od najpikantnijih pojava u Zagrebu i vrijedi svakako, da čovjek donekle promijeni svoja fratarska načela."
Stari Dobranč, koma žena ne pripoči svrga dogovora, nije ni slutio, koliko je Lucijino srce se te buduće udaje razjedinio. Znao je doduše, da je to od kećeri žrtva, ali misljaše, da je ta žrtva laka. Nije doduše Topolokovič rado gledao, ali i antipatija ne bijaše mu u toj nevojbi do voljniji razlogom, da se usprotivi savezu, koji ga je napokon spasio od propasti. Topolokovič, doznavaajući čud stvarku, iskazivše mu osobito, gotovo sinovlje počitanje, i nikad ga ne bi drugogačje zvaao van: "Dragi papa!" Govorio je puno o budućem gospodarstvu, o imanju u Zagorju,

za koje se pogadja i gdje će svi skupa ljetovati, samo prve godine da će s Lucijom putovati u Italiju. Pitao je više puta Klaru, kakve boje da budu poketvuo u salonu, kakove da se tapete stavu u boudoir i više toga. K tomu bi svaki put djevoji odno kakav dar. Klara bijaše blažena, blaženija no ikada, jer stojeći na rubu gotovo propasti, eto se opet povrti u staro veličje. Sa kolikim trijumfom gledaše, voz. iz u njoj kočiji Topolokovičovu, na znanice, koje su prvo kratko časa bud zloručni, ali šapale se kao katastrofi, bud gledale je okom hinjena milosrdja!
Jednog dana dodje Topolokovič opet u Dobrančevu kuću.
"Draga mama!" reče Klari, "danas je prekrasan dan. Ja sam već odredio, da popodne moja kočija dodje. Vi se morate sa papaom izvesti u Maksimir, Svježih zrak služi mu izvrsno. Rumen se vraća na njegova lica."
"Drago volje, ali Lucija je bolehljiva. Već tri dana mudi je glavobolja, ta i vi predložite znate, da joj je liječnik zabranio izlaziti iz kuće."
"Znam, znam, da, mama, pa ne bih mi za živu glavu dopustio, da se mila moja zarućenica izveze. Lucija mora svakako kod kuće ostati, a zato matero se vi izvezi. Ja vas dapače molim, ja te zahtijevam, mama. Ta Lucija rado samuje, pa je i služižak kod kuće. Da zbija, danas svirat će vojnička glasba u maksimiskom perivoju, pa da se pred zavidnim "sijetom nebom pohvaliti imate, donio sam vam novu šavil. Najnovija je paškiška moda. Dobro sam ga od svoga agenta iz Beča. U Zagrebu o toj novosti još ni ne sanjaju!"
Po tim riječima izvadi Topolokovič iz skatule, koja je sa sobom donio bio, u istinu lijep šavil.
(Nastavik će se.)